

7. Лингвистический энциклопедический словарь [гл. ред. В. Н. Ярцева]. М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 685 с.

8. Стрельченко К. Використання народних казок у процесі навчання англійської мови / К. Стрельченко // Іноземні мови. – 2012. – № 3. – С. 65.

Люба Василюк

Науковий керівник – доктор пед. наук, професор Задорожна І. П.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті проаналізовано роль і особливості культурологічного підходу в процесі формування лінгвосоціокультурної компетентності старшокласників. Визначено, що культурологічний підхід до навчання іноземних мов у сучасній школі передбачає у процесі занять тісну взаємодію мови та культури його носіїв. Проаналізовано лінгвокраїнознавчий, лінгвокультурологічний та соціокультурний підходи, які виокремлюють у межах культурологічного.

Ключові слова: *підхід, культурологічний підхід, лінгвосоціокультурна компетентність, старшокласники.*

Мета статті – окреслити роль і особливості культурологічного підходу в процесі формування лінгвосоціокультурної компетентності старшокласників.

У сучасній методиці виокремлюють низку підходів, які визначають концептуальну основу навчання іноземних мов. Культурологічний підхід поряд з компетентнісним та комунікативним є основою формування мовних, мовленнєвих, навчально-стратегічної та лінгвосоціокультурної компетентностей учнів.

Підхід до навчання є як базовою категорією методики, що визначає стратегію навчання мови та вибір методів, які втілюють цю стратегію в практику. Культурологічний підхід до навчання іноземних мов у сучасній школі передбачає у процесі занять тісну взаємодію мови та культури його носіїв [2].

Н. В. Осадча дотримується думки, що культура складається з трьох взаємопов'язаних елементів: матеріальна частина (матеріальні об'єкти і досягнення в певній культурі), духовна частина (ціннісні орієнтації, морально-етичні норми, уявлення про світ, переконання), інтеракціональна частина (способи організації взаємодії між представниками даної культури) [2].

Відповідно *культурологія* є дисципліною, яка вивчає культуру мови, необхідну для спілкування цією мовою.

В. Г. Редько вважає, що в сучасній українській шкільній іншомовній освіті компонентний склад культурологічної компетентності ще не визначено, і він продовжує бути предметом наукових суперечок і дискусій [4, с. 57]. Науковець виокремлює комунікативні здібності, які культурологічно спрямоване навчання повинне сформувати в учнів: адекватно реагувати на мовленнєві та не мовленнєві коди співрозмовника; орієнтуватися в міжкультурній ситуації під

час спілкування, передбачати можливі культурологічні перешкоди, долати труднощі, які виникли, зокрема, міжкультурні непорозуміння та конфліктні ситуації; порівнювати культурологічні явища в рідній та іноземній культурах; толерантно та з повагою ставитися до іншої культури; адекватно вживати лексику з національно-культурним компонентом та розпізнавати її в усному та письмовому мовленні; коректно використовувати культурологічні знання в ситуаціях міжкультурного іноземного спілкування (враховувати вік, професію, соціальний статус співрозмовників) [4, с. 58]. Культурологічний підхід до навчання іноземних мов повинен бути спрямований на формування складових іноземної культурологічної компетентності, зокрема: когнітивного, діяльнісного, мотиваційного та емпатичного. *Когнітивний компонент* передбачає знання особливостей культури країни, мова якої вивчається, стосовно програмної тематики. *Діяльнісний компонент* містить навички, уміння та досвід застосування відповідних знань в ситуаціях міжкультурного спілкування. *Мотиваційний компонент* включає мотиви, потреби, бажання в оволодінні відповідною культурною інформацією. *Особистісно-оцінювальний компонент* передбачає самооцінку власного досвіду використання культурологічних знань. *Емпатичний компонент* містить готовність толерантно спілкуватися з іноземцями, демонструючи повагу до їхньої культури [4, с. 59].

На основі зазначеного та з урахуванням ідей Н. В. Осадчої визначаємо іноземну культурологічну компетентність учня як його інтегральну особистісну характеристику, що базується на взаємодії мовних, мовленнєвих та лінгвосоціокультурної компетентностей, культурних цінностей, та передбачає здатність та готовність до толерантного міжкультурного спілкування [2].

Важливими для культурологічного підходу в навчанні іноземних мов є два напрями інтерпретації фактів мови і культури: від фактів мови до фактів культури та від фактів культури до фактів мови [3, с. 87].

У межах культурознавчого підходу виокремлюють лінгвокраїнознавчий, лінгвокультурологічний та соціокультурний підходи. Розглянемо їх детальніше.

Лінгвокраїнознавчий підхід передбачає шлях від фактів мови до культурних виявів носіїв мови, тобто здійснюється відбувається виокремлення культурних елементів у мовних одиницях та цілеспрямована робота з ними. У процесі вивчення іноземних мов набувають певних рис іншої культури. Заслугою дослідників, що працювали у межах лінгвокраїнознавчого підходу, є підхід до процесу відбору мовних одиниць з національно-культурною семантикою та її оволодіння учнями.

Лінгвокультурологічний підхід спрямований на те, щоб розвивати культурну компетентність учня майже на рівні з носієм ІМ без ігнорування рідної культури.

Соціокультурний підхід спрямований на міждисциплінарну інтегровану мовну освіту учня для виконання ним ролі суб'єкта діалогу культур та культурного посередника в міжкультурному спілкуванні. Соціокультурний підхід передбачає соціокультурну обізнаність учнів – наявність в них

культурологічних знань про соціокультурний портрет англійської мови, соціокультурний паспорт країн, мова яких вивчається, народів, традицій в культурі, взаємодії людини та суспільства, природи, різних етнічних та соціальних груп, а також екстралінгвістичних знань, як сукупність таких фонів – історико-культурного, соціального, етнокультурного, семіотичного та географічного [1, с. 60].

Отже, культурологічний підхід є концептуальною основою для формування лінгвосоціокультурною компетентністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бирюк О. В. Методика формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів у навчанні читання англійськомовних публіцистичних текстів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. К., 2006. 261 с.
2. Осадча Н. В. Формування у старшокласників лінгвосоціокультурної компетентності в англійськомовному читанні на уроках країнознавства: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. К., 2018. 248 с.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Редько В. Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика. Київ, Україна: Генеза, 2012. 224 с.

Ригайло Софія

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Рокіцька Н. В.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

У даній статті розглядається важливість автентичних текстів та міжкультурної комунікації у формуванні міжкультурної компетентності на уроках німецької мови.

This article discusses the importance of authentic texts and intercultural communication in the formation of intercultural competence in German lessons.

Ключові слова: *компетентність, міжкультурна компетентність, міжкультурна комунікація, німецька мова.*

Щодня людина зіштовхується з різними проблемами та непорозуміннями. Сучасний світ розвивається надто швидко, і для того, щоб ми могли йти “в ногу з часом”, нам потрібно докласти чимало зусиль. Найбільш затребуваними вміннями сучасного суспільства є знання іноземної мови. Кожен, хто прагне отримати бажану роботу чи познайомитися з іншомовною країною, повинен володіти міжкультурною компетентністю, яка є інструментом досягнення успіху в міжкультурній взаємодії та якісному виконанні своїх професійних обов’язків.